

Кириленко А.Ю.

Студентка 3-го курсу ФСП

НТУУ «КПІ»

Науковий керівник :

Солончук І.В., старший викладач

Дискусійні питання щодо тимчасового обмеження у праві виїзду за межі України

На сучасному етапі розвитку в країні існує нестабільна ситуація в економічній сфері яка простежується в стрімкому збільшенні судових справ про стягнення заборгованості з боржника. Спонукає виникненню даної ситуації ігнорування боржником виконання своїх зобов'язань встановлених договором та неналежне виконання боргових, компенсаційних, кредитних, аліментних зобов'язань. Тому кредитор, враховуючи дані обставини має право вимагати від боржника виконання свого обов'язку шляхами передбаченими договором.

Згідно до статті 6 пункту 5 Закону, підставою для тимчасових обмежень у праві виїзду громадян з України є ухилення громадянина України від виконання зобов'язань, покладених на нього судовим рішенням, – до виконання зобов'язань.[2] Виходить, що найефективнішим способом виконання зобов'язання боржником є встановлення судом його обмеження у праві виїзду за кордон. Проте на сьогоднішній день спостерігається ряд недоліків і спірних питань викликаних встановленням рішення тимчасового обмеження у праві виїзду за межі України.

У статті 377 – 1 пункту 1 ЦПКУ зазначається, що питання про тимчасове обмеження боржника – фізичної особи або керівника боржника – юридичної особи у праві виїзду за межі України при виконанні судових рішень та рішень інших органів вирішується судом. Відповідно до ч. 1 ст. 151 ЦПКУ суд за заявою осіб, які беруть участь у справі, може вжити передбачені ЦПКУ види забезпечення позову, перелік яких міститься у ст. 152. Серед переліку не передбачається вжиття судом тимчасового обмеження особи у праві виїзду за межі України.[3] На практиці ж простежується достатня кількість прийнятих заяв в порядку забезпечення позову щодо тимчасового обмеження відповідачів у виїзді за межі України, що на нашу думку є прогалиною необхідною для негайного врегулювання через надання можливості правомірного виконання процесуальних зобов'язань, не порушуючи принципу верховенства права та норм ЦПКУ.

Відповідно до ст. 377 – 1 частини другої, суд зобов'язаний негайно розглянути питання про тимчасове обмеження боржника – фізичної особи або керівника боржника – юридичної особи у праві виїзду за межі України, з чого виникає питання щодо строків, адже розділ перший 6 глави ЦПКУ не передбачає тлумачення «негайного розгляду справи». Спираючись на встановлені строки Європейським судом, то подання має бути прийнято та розглянуто в день його надходження, і не пізніше наступного дня, що є значно скороченим і робить неможливим повідомити державного виконавця про дату розгляду подання шляхом направлення судової повістки. Такий недолік виявляється у відсутності державного виконавця при розгляді справи і частіше всього навіть не повідомивши суд про причини неявки.

За квітень – травень до розгляду було прийнято близько трьох законопроектів стосовно 377–1 статті ЦПКУ. Законопроект від 29.04.2016 полягає в доповненні частині 2 статті, а саме: неявка у судові засідання державного виконавця, не перешкоджає розгляду подання. Також відповідно до проекту додаються 3 та 4 частини: частина 3 – «ухвала суду, якою встановлюється тимчасове обмеження боржника – фізичної особи або керівника боржника – юридичної особи у праві виїзду за межі України виконується негайно в порядку, встановленому для виконання судових рішень. Оскарження ухвали не зупиняє її виконання. Копія ухвали надсилається особі, щодо якої вжито тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України, негайно після її виконання»; частина 4 – «тимчасове обмеження боржника – фізичної особи або керівника боржника – юридичної особи у праві виїзду за межі України може бути скасоване судом, який встановив таке обмеження».[4]

Проаналізувавши вищенаведені доповнення можна підкреслити, що деякі недоліки стосовно правозастосування даної статті є усуненими. Положення статті 223 ЦПКУ вказують, що рішення суду набирає законної сили після закінчення строку для подання апеляційної скарги, якщо апеляційну скаргу не було подано. У разі подання апеляційної скарги рішення, якщо його не скасовано, набирає законної сили після розгляду справи апеляційним судом. Існували випадки, коли боржник, отримавши поштою ухвалу суду першої інстанції про обмеження його права вільно залишати територію України, оскаржує її в апеляційному порядку (згідно частини 2 статті 294 ЦПКУ апеляційна скарга на ухвалу суду першої інстанції подається протягом п'яти днів з дня її проголошення), і тому за час розгляду скарги в апеляційному суді боржник має змогу безперешкодно виїжджати за кордон. Якщо ж законопроект буде затверджено, даний недолік буде ліквідовано.

Отже спірні питання які виникають у зв'язку з тимчасовим обмеженням у праві виїзду громадян за межі України не залишаються без уваги. Враховуючи, що 377 – 1 стаття знаходиться зараз в стані вдосконалення, це не може не говорити про те, що депутати все ж цікавляться законодавчими прогалинами та намагаються їх усунути. Звичайно далеко не всі питання є врегульованими даним законопроектом, проте початок вже покладено, і все ж таки ми сподіваємося що доповнення до статті будуть прийняті, адже вони усувають декілька питань які ускладнювали процесуально логічну процедуру тимчасового обмеження у праві виїзду за межі України.

Список використаних джерел

1. Цивільний процесуальний кодекс України з останніми змінами від 04.02.2016.
2. Закон України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» від 21 січня 1995 року, з останніми змінами від 23.12.2015.
3. Судова практика щодо вирішення питання про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України 01.02.2013
4. Проект Закону про внесення змін до статті 377-1 ЦПКУ (щодо вирішення в судовому порядку питання про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України), №4544 від 29.04.2016